

Tehy ry
PL 10

Lausunto 12.12.2018

00060 TEHY

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi
susanna.rahkonen@stm.fi

Viite: STM0900:00/2018 ja STM/3291/2018

Tehyn lausunto luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Tehyn mielestä ehdotetut muutokset ja lisäykset ovat kannatettavia. Ne selkeyttävät kuntouttavan työtoiminnan palvelukokonaisuutta, tarkentavat kuntien toimintaa ja selkiyttävät palvelujen järjestämisen ja tuottamisen välistä eroa. Joitain lakiehdotuksen kohtia on syytä kuitenkin edelleen tarkentaa.

Yksityiskohtaiset huomiot

(2 §) Kuntouttavan työtoiminnan määrittelyminen ”palveluksi” ”toiminnan” sijaan vahvistaa kuntouttavan työtoiminnan mieltämistä osaksi sosiaalipalveluja.

(6 §) Lakia sovellettaessa tulee korostaa, että kuntouttavaa työtoimintaa ei pidä käyttää osatyökykyisten ihmisten ilmaistyövoimana. Työttömiä osatyökykyisiä tulee tukea palkkatuella, josta maksetaan työehtosopimuksen mukaista palkkaa.

(9 §) On tarkoituksenmukaista, että aktivointisuunnitelmaan tai monialaiseen työllistymissuunnitelmaan kirjataan myös palvelun aikana henkilölle annettava tuki ja ohjaus, henkilön saamat muut sosiaalipalvelut sekä terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalvelut. Päällekkäistä kirjaamista muiden palvelujen osalta tulisi kuitenkin välttää. Tulevaisuudessa aktivointisuunnitelman tulisi olla osa asiakassuunnitelmaa. Kirjaaminen tulisi toteuttaa rakenteisesti hyödyntäen ICF-luokitusta. On huomioitava myös Kanta-palveluiden muut vaatimukset. Toimivan kirjaamisen takaamiseksi täytyy huolehtia henkilöstön riittävästä koulutuksesta.

Aktivointisuunnitelman laatimiseen tarvitaan riittävän laaja-alaista osaamista. Asiakkaiden taustalla on hyvin moninaisia ongelmia, joiden tunnistaminen vaatii laajalaista toimintakyvyn arviointia, palvelujärjestelmäosaamista sekä työelämän ja koulutuksen asiantuntijuutta. Näin tarkoituksenmukainen palvelu- ja kuntoutusohjaus toteutuu.

On hyvä, että arviointiajankohta lisätään osaksi arviointisuunnitelmaa. Nykyisin työtoiminnan vaikutusten arviointi on puutteellista. Asiakas saatetaan ohjata toistuvasti työtoimintaan lain vaatiman tauon jälkeen eikä muita keinoja kohti työelämää oteta käyttöön. Myös palveluntuottajalta ja asiakkailta tulee kerätä palautetta.

(13 §) Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla annettavan yksilöllisen tuen ja ohjauksen korostaminen on tärkeää, sillä työtoiminnan sisältö ja tavoitteet määräytyvät asiakkaan toimintakyvyn perusteella. Kyseinen asiakasryhmä ohjautuu ja sitoutuu sote-palveluihin heikosti, joten pelkkä palveluohjaus ei riitä. Asiakkaat tarvitsevat tukea myös työtoiminnan toteutumisen aikana. Samoin verkostoyhteistyön

koordinoinnista tulee huolehtia. Mahdollisuus hankkia tuki ja ohjaus myös yritykseltä tai yksityiseltä elinkeinonharjoittajalta lisää palvelujen saatavuutta ja mahdollisesti myös laatua.

(13 a§) Asiakkaiden ja toimijoiden näkökulmasta on tarpeellista, että kuntouttavan työtoiminnan sisältöä pyritään määrittelemään aiempaa tarkemmin. Ehdotettu määrittely ei kuitenkaan riittävästi avaa palvelun erityispiirteitä ja toiminnan sisältöä. Sen mukaan kuntouttavan työtoiminnan palvelukokonaisuuteen kuuluu henkilön elämänhallintaa sekä toiminta- ja työkykyä edistäviä palveluja. Yhdyspinnat ovat epäselvät esimerkiksi sosiaaliseen kuntoutukseen, jonka tavoitteena on muun muassa asiakkaan työelämäedellytysten parantaminen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemän kuntatoimijoille tekemän selvityksen (2016) mukaan kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen välinen suhde ei ole selkeä. Pääsääntöisesti kuntouttava työtoimintakin katsottiin osaksi sosiaalista kuntoutusta.

Kuntouttavan työtoiminnan sisällön määrittely selkiytyisi jonkin verran, jos lakitekstissä sisältö sidottaisiin palvelujen tavoitteeseen. Ehdotamme kuntouttavan työtoiminnan sisällön määrittelyksi seuraavaa: *"Kuntouttavan työtoiminnan palvelukokonaisuuteen kuuluu pitkään työttömänä olleen, vaikeasti työllistyvän henkilön elämänhallintaa sekä toiminta- ja työkykyä edistäviä palveluja, joiden tuella henkilö voisi työllistyä, hakeutua koulutukseen tai osallistua TE-hallinnon työllistymistä edistäviin palveluihin"*.

Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotus painopisteen siirtämisestä työtoiminnasta yksilöidympään työelämään tähtäävään valmennukseen, on huomioon otettava ehdotus. Ajatus yksilöllisistä palveluista tulisi välittyä myös kuntouttavan työtoiminnan kuvauksessa.

(14 §) Lakiin tulisi lisätä kuntouttavan työtoiminnan jaksoille maksimimäärä, jonka jälkeen asiakas on työllistettävä ko. tehtävään tai hänet on ohjattava arviointijaksolle. Tällä hetkellä työtoiminnassa on henkilöitä, jotka palaavat samaan työtoimintaan toistuvasti. Tämä antaa kunnille, järjestöille ja seurakunnille mahdollisuuden pyörittää kyseistä toimintaa pelkästään ko. asiakkaiden turvin eikä tehtäviin palkata ketään työehtosopimusten mukaisesti.

Lopuksi

On ehdottoman tärkeää, että kuntouttava työtoiminta sovitetaan yhteen henkilön tarvitsemien muiden palvelujen kanssa. Työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa tulee huomioida muiden ammattihenkilöiden, kuten fysioterapeuttien osaaminen. Kuntoutuksen uudistamiskomitean tekemässä ehdotuksessa korostetaan, että mutkikkaiden tilanteiden ratkaisemiseksi on käynnistettävä nopeasti sektorirajat ylittävä, joustava yhteistyö.

Lausunto on valmisteltu yhteistyössä Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n kanssa.

Helsingissä 12.12.2018

Millariikka Rytönen
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Outi Töytäri, kuntoutusalan asiantuntija, Tehy ry, outi.toytari@tehy.fi p. 050 303 4831